

ПРОБЛЕМИ ВАКЦИНАЦІЇ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ

Ігнатенко Олександра Володимирівна

Житомирський медичний інститут Житомирської обласної ради

Гришук Сергій Миколайович

Житомирський медичний інститут Житомирської обласної ради

Житомирський державний університет імені Івана Франка

PROBLEMS OF VACCINATION OF CHILDREN IN UKRAINE

Olexandra Ignatenko

Zhytomyr Medical Institute ZhRC

Serhii Hryshchuk

Zhytomyr Medical Institute ZhRC

Zhytomyr Ivan Franko State University

Анотація. *Описані актуальні проблеми вакцинації дітей в Україні та проаналізовані причини, що негативно впливають на ставлення громадян до вакцинопрофілактики. Акцентовано увагу на необхідності вдосконалення державної політики в частині вакцинації шляхом підвищення рівня обізнаності населення, популяризації щеплень, забезпечення рівного доступу до вакцин.*

Ключові слова: *щеплення, інфекційні хвороби, профілактика, охорона здоров'я.*

Проблеми вакцинації дітей в Україні залишаються однією з найбільш актуальних тем у сфері охорони здоров'я. Вакцинація є найефективнішим методом профілактики багатьох інфекційних захворювань, що знижує рівень смертності та захворюваності серед дитячого населення. Незважаючи на це, в Україні показники охоплення вакцинацією залишаються нижчими за рекомендовані Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ) стандарти, що створює ризик виникнення епідемій. Проблема ускладнюється низьким рівнем довіри населення до системи охорони здоров'я, поширенням антивакцинальних настроїв та обмеженням доступу до вакцинації в окремих регіонах країни через військові дії.

Метою даного дослідження є аналіз сучасного стану вакцинації дітей в Україні, визначення основних проблем та розробка рекомендацій щодо їх подолання.

Для виконання дослідження було застосовано методи бібліографічного аналізу, порівняння, а також метод систематизації даних.

Результати дослідження виявили декілька ключових проблем. По-перше, спостерігається значний розрив між фактичним рівнем охоплення вакцинацією та необхідними стандартами. Наприклад, згідно зі статистичними даними за 2023 рік, рівень охоплення вакцинацією проти кору становив близько 70%, що значно нижче рекомендованого порогу в 95% [3]. По-друге, поширення антивакцинальних настроїв, особливо через соціальні мережі, сприяє формуванню негативного ставлення до вакцинації серед батьків. Багато батьків висловлюють занепокоєння щодо можливих побічних ефектів щеплень, що знижує їх готовність вакцинувати дітей [4, 5, 6].

Серед інших проблем можна виокремити нерівномірний доступ до вакцин у різних регіонах країни. У віддалених сільських районах доступність вакцин часто обмежена через недостатнє фінансування медичних закладів, брак фахівців та логістичні труднощі. Крім того, пандемія COVID-19 посилила кризу у сфері вакцинації, оскільки медичні ресурси були переважно спрямовані на боротьбу з коронавірусом, а рутинна імунізація зазнала збоїв [1]. Цей вплив виявився особливо значущим для соціально незахищених груп населення, які відчували труднощі у доступі до медичних послуг у зв'язку з локдаунами та іншими карантинними обмеженнями. Така ситуація створила додаткові бар'єри для забезпечення своєчасної вакцинації дітей.

Ще одним важливим аспектом є недостатня обізнаність населення щодо важливості вакцинації. Дослідження показують, що близько 30% батьків в Україні не мають достатньої інформації про графік щеплень та переваги вакцинації [2, 6]. Інформаційні кампанії, які

могли б підвищити рівень обізнаності, не завжди є ефективними через низьку якість контенту та обмежене фінансування. Крім того, недовіра до офіційних джерел інформації часто призводить до пошуку альтернативних даних, які можуть бути недостовірними або відверто шкідливими. Військові дії та міграція населення в інші області України та за кордон також призвели до зниження доступності до вакцинації.

Наведені дані доводять необхідність комплексного підходу до вирішення проблем вакцинації дітей в Україні. В контексті громадського здоров'я важливим напрямом є активізація просвітницьких кампаній, спрямованих на підвищення рівня довіри населення до вакцинації. Залучення авторитетних медичних фахівців до створення інформаційного контенту може значно покращити сприйняття щеплень серед населення.

Актуальним напрямом є також використання сучасних комунікаційних технологій, таких як соціальні мережі та мобільні додатки, які можуть стати ефективними платформами для інформування населення. Наприклад, мобільні додатки з інтерактивними функціями, як-от нагадування про графік вакцинації або можливість отримання консультацій від медичних працівників, можуть підвищити відповідальність батьків за здоров'я своїх дітей.

Крім того, необхідно розробити програми для підвищення кваліфікації медичних працівників, які здійснюють вакцинацію, оскільки саме вони є основним джерелом інформації для батьків. Підвищення рівня професійної компетентності медичних працівників сприятиме більш ефективному інформуванню батьків щодо безпечності та ефективності вакцинації. Особливу увагу слід приділити підготовці медичних працівників у віддалених регіонах, де брак кваліфікованих кадрів є гострою проблемою.

Висновки дослідження вказують на те, що вирішення проблем вакцинації дітей в Україні вимагає злагодженої роботи різних секторів суспільства – медичних установ, освітніх закладів, громадських організацій та державних органів. Подальші дослідження повинні бути спрямовані на вивчення ефективності впроваджених заходів, аналіз нових викликів та розробку інноваційних підходів до забезпечення охоплення щепленнями. Зокрема, важливо враховувати досвід інших країн, які досягли успіху у підвищенні рівня вакцинації, та адаптувати найкращі практики до українських реалій. Перспективи подальших досліджень включають: вивчення ефективності різних форм комунікації з батьками щодо вакцинації; дослідження регіональних особливостей проблем вакцинації; вивчення міжнародного досвіду подолання антивакцинальних настроїв.

Реалізація запропонованих заходів дозволить суттєво покращити ситуацію з вакцинацією дітей в Україні та наблизити показники охоплення імунопрофілактикою до рекомендованих ВООЗ рівнів. Особлива увага має бути приділена розробці механізмів забезпечення вакцинації в умовах військового стану та відновлення системи імунопрофілактики на деокупованих територіях. Це потребує додаткових досліджень та розробки спеціальних програм з урахуванням безпекових викликів та обмежень доступу до медичної допомоги.

Підвищення рівня вакцинації серед дітей є важливим кроком до покращення загального стану громадського здоров'я в Україні, зниження рівня захворюваності та зменшення економічного навантаження на систему охорони здоров'я.

Література:

1. Слабкий Г. О., Дудник С. В., Дідок Л. В., Фейса І. І. Вакцинація дитячого населення України проти COVID-19 під час пандемії коронавірусної хвороби. *Роль системи громадського здоров'я в імплементації «Стратегії розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року» : матеріали другої всеукр. наук. конф. з міжнар. участю* (м. Ужгород, 3–4 жовт. 2024 р.). Ужгород, 2024. С. 140–146.
2. Ющенко Л. О., Олійник В. С., Тихолаз О. В., Мантак Г. І. Основні питання вакцинації дітей та підлітків проти COVID-19. *Сучасна педіатрія*. 2022. № 3(123). С. 55–65.
3. Рівні охоплення щепленнями за 2023: вакцинація продовжується попри війну. Центр громадського здоров'я України. 05.04.2023. URL: <https://phc.org.ua/news/rivni-okhoplennya-sheplennyami-za-2023-vakcinaciya-prodovzhuetsya-popri-viynu> (дата звернення: 27.01.2025).

4. Вакцинація: чому українці бояться щеплень? BBC News Україна. 25 квітня 2019 року. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-48040635> (дата звернення: 27.01.2025).

5. Вакцинація від COVID-19: принципи ефективної комунікації з пацієнтами. ЮНІСЕФ Україна. 2021 рік. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/media/12981/file/Вакцинація%20від%20COVID-19.%20Принципи%20ефективної%20комунікації%20з%20пацієнтами.pdf> (дата звернення: 27.01.2025).

6. Шельвашенко Т. А., Грищук С. М. Фактори, які впливають на рішення мешканців Корнинської ОТГ щодо проведення вакцинації. *Біологічні дослідження – 2021 : зб. наук. праць*. Житомир : ПП "Євро-Волинь", 2021. С. 283–284.
